

Dr. Henrik Tuma
Gorizia
Viale XXIV maggio 8.

V GORICI, DNE 7. MAJA 1921

Štev. 5.

PROLETAREC

Glasiilo socijalistične zveze v Julijski Benečiji in Splošne strokovne zveze v Italiji.
Izhaja vsako soboto zjutraj. Posamezna številka stane 20 stotink.

Naročnina stane za celo leto 11 L., pol leta 5.50 L., tri mesece 2.80 L., mesečno 1 L., za inozemstvo 16 L. - Naročnina se mora vnaprej plačati.

Pisma in reklamacije za uredništvo in upravnništvo naj se naslovijo: „Proletarec“ Poštni predal št. 43 GORICA

Rokopisi se ne vračajo. Pisma brez znamke se ne sprejemajo. — Oglasi se računajo po dogovoru in se morajo vnaprej plačati. —

Volilni znak socijalistične stranke

Priobčujemo imena naših kandidatov za tržaško, goriško in istrsko volilno okrožje. Ni potreba, da jih predstavimo. Socijalisti volijo za stranko, ne pa za osebe. Kandidature so bile proglašene od deželne konference in potrjene od centralnega vodstva stranke. Imena naših proglašanih kandidatov so imena organizatorjev in delavcev, ki so žrtvovali desetletja vse njih delovanje v dobrobit proletarjata.

Za tržaški volilni okraj:

Passigli Josip,
glavni urednik lista „Il Lavoratore Socialista“ v Trstu;
Prof. Inwinkl Orlando
ravnatelj Okrajne bolnišnice blagajne v Trstiču;
Visnicher Vaško,
deželni tajnik kovinarjev v Trstu;
Pisoni Zefirin,
mestni učitelj v Trstu

Za goriški volilni okraj:

prof. Inwinkl Orlando,
ravnatelj Okrajne bolnišnice blagajne v Trstiču;
Štolfa Alojzij
zasebni uradnik v Gorici;
Bresaz Vid,
okrajni tajnik stavbinskih delavcev v Gorici;
Petejan Josip,
deželni tajnik stavbinskih delavcev;
Polenčič Josip,
kmetovalec in predsednik društva kolonov v Brdah.

Za istrski volilni okraj:

Passigli Josip,
glavni urednik lista „Il Lavoratore Socialista“ v Trstu;
Petejan Josip,
deželni tajnik stavbinskih delavcev v Trstu;
Nobile dr. Karol,
Kermolj Vincenc,
vodja zadruga pekovski delavcev v Gorici;
Riosa Anton,
tajnik delavske zbornice v Pulju;
Fiorentin Pavel,
mizarski pomočnik

Delavci in kmetje!

Na binkoštno nedeljo ste poklicani, da oddaste Vaše glasove eni ali drugi kandidadni listi.

Vlada je razpustila parlament, da zazliši javno mnenje — vsaj tako se izgovarja. V resnici pa ga je razpustila z namenom, da se v poslansko zbornico ne povrne tista moč socijalistične stranke, ki je tvorila socijalistično parlamentarno skupino. Razdejanje delavskih in kmečkih inštitucij po vsej Italiji, požiganje naših časopisov, omejitve svobodnega gibanja naših izpostavljenih sodrugov, zadrževanje vsakega delavskega gibanja, je jasen dokaz, kaj da namerava vlada doseči. Strmoglavitni hoče to moč, da bi se lažje rešila vseh bremen, katere ji je vojna doprinesla; obremeniti hoče s pomočjo meščanskih in na-

cionalističnih strank in brez kontrole socijalističnih poslancev delavsko in kmečko ljudstvo; vladati hoče brezobzirno na delavske in kmečke zahteve in v edino korist kapitalistov, kateri niso še nasičeni delavskih in kmečkih žuljev in njih žeja ni še ugasnjega z nedolžno prelito krvjo kmečkega in delavskega stanu.

Proti socijalistični stranki, ki gre v boj nepopustljivo, brez kompromisov in brez demagoških programov, edino le, da uveljavi svojo moč in da čim preje reši iz suženjstva delavno ljudstvo ter mu pripomore do manj mučnega in srečnejšega življenja, se je v tem volilnem boju obrnilo vse sovraštvo in hinavstvo, vsa gonja in vse obrekovanje, da jo strmejo in uničijo ter uničijo s tem tudi

edino moč proletarijata. Na levi strani včerajšnji odpadniki, na desni pa vse, kar je nacionalističnega in kapitalističnega duha, tekmujejo med seboj, kdor bo zadal stranki zadnji udarec. In v sredi tega neznosnega boja koraka socijalistična stranka, svojo pot, pod ponosnim in neomadeževanim praporom in nadaljuje svojo zgodovinsko funkcijo miru in sprave.

Delavci in kmetje!

Kdo od Vas se bo pustil pridobiti prilizovanju nasprotnikov? Kdo od Vas bo dal svoj meč sovražniku v roko, da Vas bo z njim bičal? Kdo od Vas bo zapustil svojo lastno stranko, stranka, ki ni nikdar in ne bo nikdar izdala koristi delavnega in izkoriščevanega ljudstva, da pogine morda v najžalostnejšem trenutku svojega obstanka

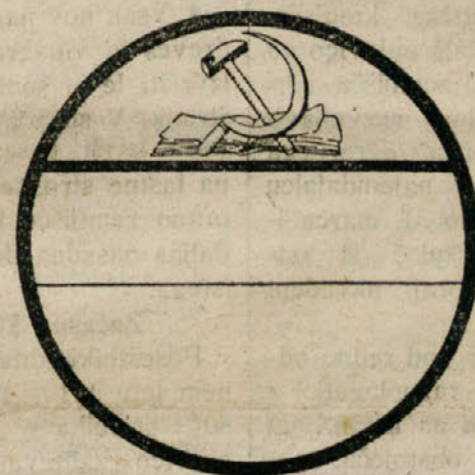
pod bičem neizprosljivega sovražnika, kapitalizma.

Ne, nikdo od Vas ne bo tega storil! Na dan volitev mora biti vsak na svojem odkazanem mu mestu in storiti svojo dolžnost kot sodrug, kot delavec. Vsaka glasovnica, ki jo oddate na volišču, mora nositi znak naše

socijalistične stranke. Ako ne bomo želi uspehov, moramo pokazati našo afermacijo, katera bo značila, da ideja socijalizma ni še ugasnila med slovenskimi delavci in kmeti.

Na 15. maja torej vsi na volišče za kandidadno listo socijalistične stranke!

Glasovnice socijalistične stranke

Pri predstojećih volitvah volilci ne dobé uradne glasovnice, marveč samo volilno izkaznico. Glasovnice bodo delile vsako stranko samo zasé. Glasovnice morajo odgovarjati zakonskim predpisom, ker so drugače neveljavne. Ni izključeno, da se bodo nasprotniki posluževali tudi neveljavnih glasovnic, da na ta način razveljavijo mnogo naših glasov. Glasovnice, ki ne nosijo gorinavedenega znaka, so za našo stranko neveljavne.

SOCIJALISTIČNA STRANKA IN VOLITVE.

Socijalistična stranka v Italiji je izdala ob priliki proglašenja svojih kandidatov v vseh volilnih okrajih razun Zadra sledeči razglas:

Objavljajoč liste kandidatov za vsak volilni okraj za politične volitve dne 15. maja 1921, naznanja centralno vodstvo stranke sodrugom, da so težave trenutka in proletarijata, ki so nastale pri predstojećem volilnem boju, zabranile stranki večje vpoštevanje svojih ciljev pri izbihi kandidatov in pri kontroliranju kandidadnih listin.

Sodrugom, sekcijam in odborom moramo izraziti jasno našo besedo.

Vkljub težavnemu pripravljalnemu delu za našo stranko, in kljub nasilstvam in grožnjam, ki so nastale v raznih okrajih od strani nasprotnih strank, priporoča vodstvo stranke vsem najstrožjo disciplino in dolžnost. **Stranka se mora vdeležiti volitev.**

Strankin svet, ki se sestane v dneh 5. in 6. t. m. v Rimu, bo izrekel svoje mnenje. Mi hočemo verovati, da bo strankin svet vzlic vzdrževalnim glasom in smeram, ki so se pojavile med strankinimi pristaši, podal potrdilno mnenje, da se mora stranka vdeležiti volitev.

Končno določitev pa bo izdalo vodstvo stranke. Tekom volilnega boja bomo imeli ta neizpodbijani dokaz: ali bo volilno zaslišanje javnega mnenja resnica ali pa laž.

Socijalistična stranka v Italiji ne namerja pretvoriti civilnega boja glasovanja v krvavi prepir med ljudstvom. Hoče to doseči, da lahko vpelje svobodno agitacijo in organizacijo volilnega boja. Posluževati se hoče vseh zakonskih garancij, da si zagotovi nadzorovanje volilnega akta. Dosedaj izvršena nasilstva s sežiganjem, terorizmom, z aretacijami, poruševanjem tiskarn in časopisja itd., vrgla so stranko v tak položaj, da je izgubila že mnogo mož, pozicij in moči.

Vseedno mislimo in smo prepričani, da je proletariat še vendar tako močen in pripravljen, da bo se tam, kjer je materijalna nezmožnost izvrševati to pravico, sestal in vzdrževal volilno organizacijo.

Ta je naša moč: organizacija, ki znači civilizacijo in zmago. **Vodstvo.**

Dodatki in spremembe

kolonske pogodbe od dne 21. avgusta 1920, veljavni za goriški okraj kakor tudi za občine Farra, Brazzano, Capriva, Mossa, Sv. Lovrenc in za Brda.

Člen 4. splošni pogoji: je veljaven tudi za gozdove, ki bistveno ne spadajo pod kolonizacijo.

Člen 4. in 5. skupnih klavzul, zadevajajočih enostavno mešano najemno pogodbo in sodeležbo, se glasi:

Najemna pogodba traja devet let, začnši dne 11. novembra 1919. do 11. novembra 1928.

Odpoved se mora vložiti do 31. marca 1927 ter vobče pred 31. marcom vsakega leta.

V slučaju nevlóžitve redne odpovedi se smatra pogodba od leta do leta molče podaljšana in to do zgorajnavedenega odpovednega roka.

Prodaja zemljišč ni izključena tudi če ostane kolonska pogodba do določenega roka v veljavi. V slučaju prodaje in relativne odpovedi pa ima kolon pravico do odškodnine vseh na zemljišču nahajajočih se pridelkov in sadja ter lahko zahteva za posledice prezgodnje odpovedi nadaljno odškodnino, ki jo določi paritetna komisija. Če obsega prodaja polovico ali več kot polovico zemljišča, lahko zahteva kolon razveljavo pogodbe do konca agrarnega leta, naznanjajoč najemdaljcu ta svoj namen do 31. marca istega leta, pridržujoč si odškodnino na zgoraj navedeni način.

Gospodar sme pod redno odpovedjo prosto razpolagati z 1/2 kolonije in to na način, da ostane kolonija obstoječa.

Člena 1. in 4., vsebujoča posebne klavzule enostajne najemne pogodbe in člena 1., 4. in 9. skupnih klavzul za mešano najemno pogodbo se odstranijo z sledečimi določbami:

1. Ves pridelek grozdja se ima enakomerno razdeliti med posestnikom in kolonoma.

Od pridelka sadja pripade posestniku 25% skupnega pridelka po prej izvršeni cenitvi na drevesu. V slučaju, da posestnik dovoli, da se njegov delež, namesto s pridelki, izplača v denarju, je posestnik obvezan

izplačati mu primeren znesek prodajnih cen.

Stroški za varstvena sredstva za obrambo trt itd., za nakup in potrebne poprave orodja gredo v enakem delu na breme posestnika in kolona.

2. Za kolonije, katerih zemljišče obsega del vinograda in del njiv, ne plača kolon za dve orní leti razun polovične oddaje vina in sočivja, nobene druge najemnine.

Za druga zemljišča njiv in travnikov ima plačati kolon najemnino, katera se določi sporazumno od obeh strank in za slučaj nesporazuma od paritetne komisije.

Za poslopja kolonije se ne plača najemnina.

3. Posestnik je dolžan oddati kolonu tudi toliko gozdnega zemljišča, da se isti zamore preskrbeti z vinogradniškim koljem.

Razven tega kolonu brez dovoljenja posestnika ni dovoljeno sekati drugega lesa.

4. Vsak nov nasad trt, sadnih dreves in vinogradov se sme izvršiti le v sporazumu obeh strank. V slučaju nesporazumnosti izvrši posestnik preoranje na lastne stroške in odda preorano zemljišče kolonu za nadaljna nasadna dela na stroške istega.

Začasne klavzule.

Posestniki, kateri so v agrarnem letu 1919—1920 dobili le 40% pridelka v grozdju, imajo pravico, zahtevati popolnitev najemnine, kakor zgoraj določeno, po povprečni ceni označenega agrarnega leta ter pravico do povračila stroškov čez 30%, zadnji odstavek, točka 1.

Kolon, kateri je služil kot najemnik in izvrševal svoje delo nad zgoraj navedenimi dolžnostmi, od svoje strani lahko zahteva plačilo v najemnini, plačani v agrarnem letu 1919 in 1920 naprej.

V Gorici, meseca aprila 1921.
ZA KMEČKO ZVEZO:
Minut Ivan I. r.
Polenčič Josip I. r.

KDO JE HOTEL VOJNO?

Pod tem naslovom je klerikalna »Goriška Straža« odgovorila na članek pod enakim naslovom, ki smo ga priobčili v tretji številki »Proletarca«. Naš članek se je sicer nanašal na neko enako vprašanje, ki ga je stavil ravnokar klerikalni italijanski list »Idea del Popolo«, kateremu je »Goriška Straža« prišla na pomoč. V odgovoru na članek v »Idea del Popolo« nisimo imeli namena delati nobene razlike med slovenskimi in italijanskimi klerikalci, ker toliko eni, kolikor drugi, so enako soodgovorni, na vojni in njenih posledicah. Je vse zastoj, da se hoče »Goriška Straža« sklicevati na sedanost in pozabiti preteklost: klerikalne stranke ene in druge narodnosti so bile steber kapitalistične družbe, ki je vojno povzročila, in vsled tega so tudi te stranke odgovorne. Preteklost

se ne da tako kmalu zatajiti in pozabiti, pa tudi ne pomaga preobleči se v narodni plašč. Britkosti, ki nam jih je vojna prinesla, tudi ne minejo iz spomina. Dobro se spominjamo, kako so nas farji iz prižnic nagovarjali, predno smo odhajali na bojno polje, da naj ostanemo zvesti in pogumni v boju proti sovražniku in med temi farji so bili tudi slovenski gospodje »nunci«. Še se spominjamo, kako je gospod »nunc« v neki vipavski vasi nagovoril mladeniče, ki so prepevali med bobnanjem topov na soški fronti: »mladeniči, ali ne slišite topov, zakaj ne greste tudi vi raje na fronto, nego se doma klatite.« Ali ni bilo vaše geslo do pred vojne: »vse za vero, dom, cesarja«? Ali ni značilo to geslo vso pokorščino do tistih, ki so vojno direktno povzročili? Zakaj hočete sedaj utajiti to, kar se ne da utajiti. »Goriška Straža« pravi, da »Proletarec« spi, da ne vidi, da pri nas to pot ni

nobene stranke, ampak je samo celokupen primorski jugoslovanski narod pod eno zastavo narodnih socialnih zahtev z izjemo par izdajalcev, ki jim pravimo socialisti ali komunisti. Tu jo je »Goriška Straža« prav imenitno ubrala. Pripoznamo, da hočete ves slovenski primorski narod spraviti pod eno zastavo narodnih in socialnih zahtev, ampak uverjeni smo tudi, da ta zastava naj znači podjarmljenje celokupnega slovenskega naroda pod klerikalno okrilje.

Kar se pa tiče izdajalstva, vabimo »Goriško Stražo«, da položi »karte na mizo«. Kje so bili in kje so tisti narodnjaški in klerikalni voditelji, z izjemo par, ki so s tako mirno vestjo pustili narod na milost in nemilost samega sebe? Kje so nekdanji Gregorčiči, Gabersčeki, Gregorini, Rybari, Mandiči i. t. d.? Oni niso narodni izdajalci, marveč mi, ker smo ostali na našem mestu, ob strani slovenskega delavstva, da ga ščitimo pred izkoriščevanjem mednarodnega kapitalizma. »Goriška Straža« nas hoče primerjati s tistimi socialisti iz drugih držav, ki so glasovali za vojne kredite. Pa ne pové, kakve vrste socialisti so to. Ne samo v Nemčiji, ampak tudi v Avstriji, v Italiji in v drugih državah so se nahajali razni krščanski, narodni, riformistični socialisti, ki so glasovali za vojne kredite in ki so tekoni vojne zasedli tudi kakšen ministerski stolček. Ampak tistim socialistom so gospodje okoli »Goriške Straže« bolj bližnji, nego je naš »Proletarec« in njegova stranka.

Danes se delate nedolžne in izrabljate narodni čut v volilne namene. Naš delavec in kmet pa je čutil vojno in čuti še danes njene posledice; vsled česar bo raje dvakrat pomislil, predno bo oddal svoj glas tisti stranki, ki je pripomogla in podpirala vojno, bodisi posredno ali neposredno.

SOCIJALIZACIJA INDUSTRIJE.

Gospod Šček Virgilij je priobčil v »Goriški Straži« članek o socializaciji industrije pod naslovom: »Važna zahteva naših delavcev«.

Gospod Šček zaključuje svoje naziranje tako-le:

»Delavec naj ne prejema le dnevné mezdo, ki zadostuj za prehrano in izobrazbo družine, ampak naj ob koncu leta prejme še del čistega dobička. Dobitek, ki je letoma šel doslej v žep gospodarja, naj se razdeli mej gospodarjem in delavci. Na ta način bo delavcem mnogo na tem, da ne stavkajo, ampak da omogočujejo razvoj tovarne, ker vedo: čim več delam, temveč zaslužim. Ta sistem, ki bi ga lahko nazivali »sodeložnost«, bo ublažil prenapeto razmerje mej delom in kapitalom in bo prvi korak v prihodnjo socializacijo tovarn, rudo- in premogokopov, ko bo šel ves dobiček v roke delavnega ljudstva. Pri nas na Primorskem pridejo v poštev zlasti rudokop v Idriji, premogokopi v Istri in

nad sto tovarn, ki so raztrezene po vsej deželi.«

K temu Ščekovemu naziranju o socializaciji industrije moramo oporekati, da socializacija v tem smislu ne bi imela nobene pomena. Ako se hoče priti do prave socializacije, se mora pred vsem izključiti možnost sebičnega egoizma, izkoriščevanja in kopičenje dobička zasebni lastnini, kar pa po Ščekovih nazorih ni predvideno. V tem slučaju postane delavec egoist, ker vé, da čim več dela izvrši, tem več bo na koncu leta delil z gospodarjem. Na ta način delavec za tisto sodeložnost, ne bi izkoriščal fizično samega sebe, marveč bi ga njegov egoizem prisilil še delati čez njegovo fizično moč, samo da bi več zaslužil. Na drugi strani bi pa delavec z njegovim delom zaslužil večji del dobička zasebnemu kapitalu, nego ga prizasluzi danes z normalnim delom. Vzemimo v primer tovarno s 50. delavci. Teh 50 delavcev dela v eni tovarni, ki daje danes lastniku 40 tisoč lir čistega dobička na leto, kar gospodarju gotovo lahko zadostuje. Če bi pa delavci morali biti sodeložni pri tem čistem dobičku, tedaj ta svota ne bi več zadostovala, da bi zalegla vsakemu posameznemu delavcu vsaj deloma pripadajoči mu del čistega dobička, kateri, v kolikor malenkosten, bi moral vendar znašati vsaj 2 tisoč lir za vsakega. V tem slučaju bi se moral čisti dobiček tovarne še povečati vsaj na 140 tisoč lir letno, kar bi pomenilo, da bi moral vsak posamezni delavec povišati svojo osebno produkcijo vsaj 2.50× toliko, kakor poprej, kar bi značilo izjemno izkoriščanje delavca. Vrh tega bi nastala pa še večja brezposelnost. Egoizem pri sodeložni industriji zaposlenega delavca bi se ne omejil na osemurno dno, marveč bi ga prisilil delati, tudi z ozirom na to, da tovarna poviša svoj letni dobiček, na devet ali deset in še več ur na dan. To bi povzročilo že pri današnji krizi dela ogromno brezposelnost, kar se mora pa z vsemi silami preprečiti. Kakor se vidi, ta sistem ne samo, ne bi ublažil prenapeto razmerje med delom in kapitalom, ne bi pripravil prvi korak k socializaciji, temveč bi vstvaril čim večjo konkurenco mej delojemalci in nov razred izkoriščevalcev, kakor imamo že danes več slučajev pri takozvanih odprtih produktivnih združenjih.

A. Š.

ŠTRAJK ŽELEZNIČARJEV.

Pretekli teden je nenadoma izbruhnil štrajk železničarjev po vsej Julijski Benečiji. Vstavljen je ves promet. Povod stavke je, da je vlada hotela skrajšati vsemu osebju od 400 do 600 lir mesečne draginjske in misijske doklade. Stavka je popolna, ker so se pridružili isti tudi fašistovske organizacije. Skozi Julijsko Benečijo potujejo samo mednarodni vlaki.

Vlada je spet enkrat poskusila, da zlomi močno silo železničarske organizacije, ali njen poskus se bo zdobil tudi to pot ob enotni in trdni organizaciji železničarjev.

Zvezni svet Splošne strokovne zveze.

(Nadaljevanje.)

V naslednjih dneh je zvezni svet nadaljeval razpravo o agrarnem vprašanju in o industrijski krizi.

O prvi točki je poročeval sodrug Dugani, o drugi pa sodrug Reina.

Sodrug Dugani je označil sedanji položaj, povzročen po fašizmu med kmečkim proletariatom, posebno v tistih deželah, kjer so bile kmečke organizacije najbolj močne. Povdarjal je, da mora ostati tudi kmečki proletarijat na svojem mestu, združen z ostalim proletariatom, da čim lažje prestane sedanjo reakcijo. — K tej točki sta govorila še sodruga prof. Tascia, za komuniste in Serrati za centralno vodstvo socialistične stranke. Sodr. Tascia pripozna, da se danes nahajamo v mednarodni krizi, ki je, po njegovem mnenju, povzročena z nadprodukcijo, ki se je tekom vojne prisiljeno izvedlo.

Konečno pravi, da mora proletarijat v obrambo proletarskih institucij, obdržati svoje pozicije. Sodrug Serrati se strinja popolnoma z dnevnim redom, ki ga je predlagal sodr. Baldesi, s katerim se pozivlja centralno vodstvo zveze, da zbere vse gradivo, s katerim se je kapitalizem s pomočjo vlade posluževal za strnitev naših bojnih organizacij in da naj zveza navdušuje vse nje podrejene organizacije, da bodo vsaki trenutek pripravljene za nadaljevanje svojih funkcij. Omenja še, da je centralno vodstvo socialistične stranke že pričelo obrambeno delo v pomoč onim, ki so bili najbolj prizadeti pri današnji reakciji.

Predlaga, naj zveza in socialistična stranka prevzameta inicijativo, da vstvarita enotno bojno črto vseh naprednih in svobodomiselnih strank, v svrhu lažje obrambe pred položajem sedanjega trenutka. Sodruga Bensi je predlagal dnevni red, s katerim naj zvezni svet priporoča vsem strokovnim organizacijam, naj volijo pri predstojeh volitvah za kandidatne liste socialistične stranke. Ta resolucija je bila sprejeta z ogromno večino.

Razprava o tovarniških svetih se je na predlog sodr. Bachi odložila na prihodnji zvezni svet.

Sodrug Maglioli poroča o socialnem zavarovanju. Povdarja potrebo, da se zavarovanje raztegne na vse panoge delavstva v samostojni obliki.

Sprejme se enoglasno tozadevno resolucijo, s katero se nalaga novemu zveznemu odboru, da natančno prouči in agitira v smislu, da se socialno zavarovanje uresniči in uzakonodafi.

Izvoljen je bil na to nov zvezni odbor, ki ga tu spodaj priobčujemo, nakar je glavni tajnik sodr. D' Aragona v znešenih besedah zaključil zborovanje.

Sodrugi!

Širite »Proletarca«

Socijalisti in praktično delo.

Za naše včerajšnje sodruge je vse to, kar delamo mi socijalisti reformistično, protidelavsko in na korist kapitalizma. Oni hočejo revolucijo in basta!

Zboljšanje delavskih plač, skrajšanje delovnega časa, zavarovanje za slučaj bolezni, proti nezgodi, za starost in onemoglost, vse to je pravcati reformizem, ki da izgubi delavstvu revolucijski čut in voljo.

Kaj je treba produktivnih, konsumnih in kmečkih združenj! Vse to je preveč reformistično, protirevolucionarno. Čim slabše je delavstvo plačano, čim več ur na dan mora delavec delati, čim bolj je izkoriščen, tem bolj postane zrel za revolucijo. Približno taka je taktika naših ekstremistov.

Mi socijalisti smo v tem oziru nekoliko drugačnega mnenja, ker smatramo, da je lačen in izmučen delavec veliko bolj nedostopen za revolucijo, nego oni, ki ima boljšo plačo, krajši delavni čas, ker na ta način ima večjo priliko in boljšo voljo do višje izobrazbe.

Mi kot socijalisti ne smatramo praktično delo v produktivnih, konsumnih in kmečkih združenjih in v strokovnih organizacijah kot protirevolucionarno, obratno smatramo to kot prepotrebno ter v korist revolucije same. Tudi socialno zavarovanje in socialna zakonodaja ne škoduje revoluciji in končni zmagi proletarijata.

Menimo, da je veliko bolj škodljivo, pripovedovati proletarijatu le o komunističnem paradizu, brez, da se ga podučijo tudi o vseh težavah, katere bo moral premagati, brez da bi se mu pomagalo do izboljšanja življenja tudi v današnji družbi. Kolikor si proletarijat v današnji družbi pridobi, ima vrednost tudi za bodočnost. Rusija nas o tem mnogo uči.

Tem delavskim vprašanjam mi socijalisti posvetimo vso našo pozornost, ker s tem koristimo ne samo delavstvu v sedanji družbi, marveč tudi bodoči socialni revoluciji. Tudi naši socijalistični poslanci se bodo obširno bavili z vsemi temi vprašanji, kojih rešitev je neobhodno potrebna v današnjem življenju, brez da bi pozabili na končni cilj.

ZA TISKOVI SKLAD „PROLETARCA“

so darovali:	
Adolf Marangon	L. 5.—
Vesela družba v Nabrezini	„ 15.—
Komunistična ganga	„ 2.—
Kožul Alojzij	„ 2.20
Nabrano med brislimi koloni	„ 17.—
Vatovec Franc, Trst	„ 2.—
Neimenovan	„ 5.—
Skupaj L.	48.20
Prej izkazano	„ 390.60
Skupaj L.	438.80

Sodrug! Spominjate se tiskovnega sklada našega lista.

Vsaka proletarska družina mora biti naročena na „Proletarca“!

Politični pregled

„ČISTI“ KOMUNISTI IN REVOLUCIJA.

Dokler so bili sedanji komunisti še v naši stranki, so vedno kričali, da ne morejo napraviti revolucije, ker jim to branijo reformisti. Sedaj, ko so sami in trde, da imajo ves proletarijat za seboj, bi jih pa morali reformisti vprašati, kaj da čakajo z revolucijo. Kdo jim sedaj brani? Seveda, eno je govoriti o revoluciji in ne imeti nje odgovornosti, drugo je pa, jo izvršiti in si nakopičiti vso odgovornost njenih posledic.

Koncem leta 1919 je duševni vodja italijanskih komunistov sodrug **Bombacci** izjavil, da bo v Italiji izbruhnila revolucija v teku treh mesecev. Zmernejši socijalisti so mu rekli, da je znorel ter mu dokazali, da je to nemogoče. Ako tudi slučajno do tega pride, bi delavstvu morda več škodovalo, nego koristilo, ker bi revolucije danes v Italiji četudi bi bila zmagovita, ne bilo mogoče vzdržati, če bi v doglednem času ne prišlo do revolucije tudi v sosednjih državah. Bombacci in njegovi somišljeniki so radi teh trditvev zmerjali sodruge s protirevolucionarji, z izdajalci i. t. d.

Razume se, da se socijalisti niso ozirali na te psovke in so vstrajali pri svojem prepričanju, ker so vedeli, da pride dan, ko bodo imeli prav. In ta dan je prišel. Pred dnevi smo čitali v »Piccolu« en intervju sodruge Bombacci-ja, kateri je trdil, da je v Italiji revolucija nemogoča, dokler se ista ne izvrši tudi v sosednjih državah. Po dobrem letu je postal torej tudi Bombacci protirevolucionarec in izdajalec?! Kaj pravijo k temu naši »čisti« sodruzi?

KOMUNISTI IN VOLILNA AGITACIJA.

Naši prejšnji sodruzi delajo strogo agitacijo proti naši stranki. Če bi se vršila ta agitacija v okvirju resnega političnega boja, bi ne imeli nič oprekati, ampak vsa njih gonja se vrši z osebnimi napadi proti našim najbolj bojujočim sodrugom. Kljub temu, da smo mi lealni v boju in da so naši osebni odnošaji z njimi vedno prijateljski, sejejo oni med proletarskimi masami vse sovraštvo in strup proti nam, tako, da se del istih odtegne popolnoma proletarskemu gibanju, ker se jim stadi to početje od ljudi, kateri so jih do včeraj učili nauke socializma. Posebno mladina je kar zastrupljena. Ti poslednji so tako navdušeni s tem sovraštvom, da v nekaterih vaseh celo onemogočujejo socijalistično propagando. Kako se bo ta proletarijat mogel združiti in vstopiti v boj proti izkoriščevalcem, ako se ga uči, namesto solidarnosti in požrtvovanja, največje sovraštvo proti vsemu, kar je socijalističnega?

Na vsek način imamo popolno zaupanje, da bodo vsi tisti, kateri so sedaj ostrupljeni na zverinski način z demagoštvom in škodljivo propagando, uvideli zmoto, v katero so zašli ter se bodo povrnili v vrste stare socijalistične stranke, ki je

stranka pravičnih in resnih delavcev in ne oportunistov ali izdajalcev, kakor jih imenujejo novi preroki komunizma.

Stari boritelji socializma so ostali na svojem mestu, zvesti njih stranki in na te stare in izkušene boritelje sme stranka računati pri predstojeh volitvah. —

Kako se morajo ravnati volilci na volišču

Dobro je, da se vsak volilec preskrbi z glasovnico naše stranke, ki ima kot znak: **odprto knjigo z srpom in kladvom**, že pred dnevom volitve. Kdor ne bi pravočasno dobil glasovnice naše stranke, si jo lahko priskrbi potom našega uredništva. Če volilec hoče zapisati na glasovnico njemu priljubljeno ime kandidata strankine liste, kar pa ni priporočljivo, mora to ime zapisati s črnilom, ker je drugače tak glas neveljaven. Glasovnico stranke se ne sme kazati nobenemu nasprotnih strank, ker mu jo lahko pokvari na način, da postane neveljavna.

Volitev je tajna.

Volilec, ko vstopi na volišče, gre naravnost do predsednika volilne komisije, kateri mu izroči kuverto. S to kuverto se

NOVE MEJE MED ITALIJO IN JUGOSLAVIJO.

Komisija za preučbo novih mej v Julijski Benečiji med Italijo in Jugoslavijo, ki se je sestala v Benetkah, je sporočila italijanski vladi, da je končala svoje delo. Jugoslovanski delegatje so odpotovali v domovino.

volilec poda v nalašč v to pripravljeno ograjo (kabino), kjer ga nihče ne vidi. Tu notri ima volilec na razpolago pero in črnilo, kjer si lahko zapiše na glasovnico (na obeh straneh) prednostni glas, če je lista zaprta, dodatni glas druge stranke, če je lista odprta. Kadar je volilec to opravil, vtakne glasovnico v kuverto, ki mu jo je dal predsednik volilne komisije, ter jo zapečati. Paziti mora, da se kuverta ne pokvari, ker več kot tri kuverte nobeden volilec ne more dobiti.

Tako zaprto kuverto izroči volilec predsedniku volilne komisije, kateri jo potem postavi v volilno žaro. S tem je volilnega dolžnost končana ter se mora volilec odstraniti iz volilnega prostora.

DOPISI

IZ TOLMINSKEGA.

Generalni civilni komisariat je pooblastil izvršitev sledečih del: na Tolminkem: V Tolminu: hiša št. 59 za L. 200.000; Podmelec: hiša št. 14 za L. 54.000; Breginj: hiša št. 24 za L. 5000.—; Kobarid: za kanalizacijo L. 185.000; Kamno: šola in mlekarina za L. 46.000; Plužnje: šola za L. 100.000; Žaga: šola za L. 21.000; Bovec: gasilni dom za L. 56.000, cerkev Marije Device na polju za L. 180.000, farna cerkev za L. 219.000; Čezsoča: občinski dom za L. 54.000; Tarviž: farna cerkev za L. 52.000, cerkovnikova hiša za L. 35.000, mala vojašnica za L. 80.000; Malborget: občinski dom za L. 240.000; Nemški Rut šola L. 74.000; Poljubinj: zavetišče za L. 16.000; Breginj: farna cerkev za L. 15.000; Bovec: šola za L. 230.000. Vsega skupaj nad 2 milijona lir.

Kedaj pa se bo plačevala odškodnina za poškodovano polje, za izgubljeno in uničeno hišno upravo itd.?

KOMEN.

Zabavna prireditvev.

V nedeljo, dne 18. aprila t. l. je tuk. mladina priredila veselico z igro »Domen«, katera se je na splošno zahtevo ponovila naslednjo nedeljo, 24. aprila. Vdeležba pri prireditvah je bila naravnost ogromna, kar znači, da naše ljudstvo potrebuje in želi tudi na tem polju prave užitne in resne zabave. Moramo priznati, da so vsi igralci kljub temu, da so šele začetniki, izvršili svoje vloge prav izvrstno. Berač Urh, kakor tudi Jurec in Jože sta bila na svojem mestu. Krasna je bila slika na preji in še lepši sta

bili pesmici v ozadju »Čez tri gore«. Anka se je izkazala izborna igralka, le prefina zavratna ruta in predpasnik ni sta odgovarjala vsakdanjim kmečkim opravilom. Tudi predikam bi bolje pristojala ruta na glavi, nego salonska frizura. Meta je bila originalna, tako tudi grajšček Sova. Male hibe, ki so se opazile, kakor n. pr., da je g. Kerševan pozabil djati napitnino v žep in kaj sličnega, je treba mladini spregledati, ker je še le prvič nastopila s tako težkim delom; tudi order je pretesen, čemur je pa na deželi le težko odpomoči.

Ne smemo pozabiti našega vrlega tamburaškega zbora, pod spretnim vodstvom g. Čebulča, ki se brezplačno trudi, in kateremu ni para v našem okraju. Šramel pa nas je med pavzami izvrstno zabaval. Vsa čast našim učiteljem. Na splošno ste veselici krasno vspeli in kličemo naši mladini, da nas v kratkem spet razvedri z enakimi prireditvami, da vsaj za trenutek pozabimo težave sedanjih časov. Končno si dovolimo nekoliko graje tistim, ki so se pri najbolj žalostnem prizoru zagnali v smeh.

RAZNE VESTI

PRAZNOVANJE PRVEGA MAJNIKA.

Kar ni mogla mednarodna buržoazija doseči zadnjih dvajset let, je dosegla letos. Proletarijat Julijske Benečije ne pomni tako žalostnega Prvega Maja, kot je preminul letos. Tudi v celi Italiji ni bilo običajnega praznovanja, na eni strani vsled velike reakcije, na drugi strani vsled volilnega boja, ki ni dopuščal, da bi se letos ta delavski praznik dostojno praznoval.

V Trstu je sicer vse delo počivalo; tudi tramvajski in kavarniški uslužbenci so zapustili delo. Družega obhajanja ni bilo tudi vsled slabega vremena, ker je cel dan deževalo.

V Gorici je vse delo počivalo in prodajalne so bile vse zaprte. Posebnega praznovanja ni bilo, le fašisti so nadlegovali posamezne mimoidoče ljudi in zvečer se je čulo več revolverskih strelav v raznih krajih mesta. Zastav po mestu je bilo zelo malo, kljub zagrožitvi od strani ital. delavske zbornice, da meščani morajo razobesiti trikoloro v znak premaganega proletarijata, tako, da tudi oni se niso mogli dosti ponašati s uspehom, ki so ga dosegli.

V raznih mestih Italije so se ponovili spopadi med socijalisti-komunisti in fašisti ter so padle nove žrtve.

V Jugoslaviji in v Nemški Avstriji se je obhajal Prvi Majnik kakor druga leta.

»AVANTI« V NOVI OBLIKI.

Lansko leto, ko so fašisti sežgali tiskarno našega glasila »Avanti« v Milanu, je milansko delavstvo sklenilo, zgraditi listu novo tiskarno. V par mesecih je bil nabran en milijon lir v ta namen. Zgradila se je krasna hiša, v kateri se bodo nahajali uredništvo, upravništvo, tiskarna in vsi uradi. S 1. majem je list »Avanti« že izšel iz nove tiskarne v lepši in večji obliki, kar znači, da stranka lepo napreduje.

Koliko kandidatur je bilo pri-glašanih. V vseh volilnih okrajih Italije je bilo predloženih 221 kandidatnih list z 2420 kandidati. Ako računamo, da bo od teh izvoljenih samo 535, potemtaka bo ostalo 1885 kandidatov na cedilu. Največji volilni okraj je Milan z okolico, kateri voli 28 poslancev; najmanjši je Zader z enim poslan-cem.

Tipičen slučaj. V Zadru kandidirajo Italijani Dr. Krekič-a. Hrvati pa barona Borelli. To je pač redek slučaj!

Nizjeavstrijske deželnozborske volitve. Dunaj 25. aprila. Pri včeraj vršehih se volitvah na nizjeavstrijsko deželno zbornico povišali so si socijalisti z 26.727 glasovi svoje stališče in to od oktobra 1920. Nasproti temu so pa klerikalni in Vsenemci zgubili 20.680 glasov.

Oborožen kapital. W.-B. javlja sledeče poročilo: London 19. aprila. Angleški vojni minister podaja statistiko številne velikosti armad vseh evropskih držav. Potemtakem ima Avstrija 30.000, Belgija 105.000, Bulgarija 33.000, Čehoslovaška 147.000, Danska 15.400, Finska 34.000, Francija 809.652, Nemčija 100.000, Grška 250 tisoč, Ogrska 35.000, Italija 300 tisoč, Holandska 21.400, Norveška 160.000, Španska 190.715, Švedska 46.200, Švica 200.000, S. H. S. 200.000. — Jasno je, da so te številke le odlomek oboroženih sil med narodne buržoazije, katera se skoraj v vseh reakcionarnih državah poslužuje še takozvane bele garde, ki ima nalogo, naskočiti proletarske utrde s tem, da požiga in uničuje njih institucije. Kakor je vsega enkrat konec, tako se bode razpršila tudi ta nevihta ob trdi skali složnega proletarijata, za katerega bode prej ali slej zasijalo solnce svobode in blagostanja.

Otvoritev parlamenta v Tripolitaniji. Dne 2. t. m. se je otvoril v Čerenajki, Tripolis, prvi parlament.

Pred volitvami

(Dalje.)

Zaključek glasovanja.

Poziv h glasovanju mora biti končan, pred 11. uro. Ako se ni končan, zaključni predsednik poziva po alfabetičnem redu in da pozvati h glasovanju neodvisno od reda v katerem so volilci vpisani v volilnem imeniku. Volilci ki se odzovejo, dobe od predsednika kuverto in volijo po gornjih predpisih.

Volitev ostane odprta do 17. ure. Ako so ob 17. uri prisotni še volilci, ki niso glasovali, se nadaljuje glasovanje, dokler niso vsi oddali svojega glasu, toda ne čez 22. uro. Po 22. uri ne more nikdo več glasovati.

Nato odstrani predsednik iz uradne mize vse papirje in predmete, ki niso potrebni za skrutinij (štetje glasov) in:

1. izreče, da je zaključeno glasovanje,

2. ugotovi število glasujočih, kakor proizhaja iz volilnega imenika.

Ta imenik mora biti na vsakem listu podpisan od vseh skrutinatorjev kakor tudi od predsednika in mora biti vložen v zapečaten zavitek in nanj vtisnjen pečat volilne komisije. Na zavitek pristavi svoj podpis predsednik in najmanj dva skrutinatorja, kakor tudi zastopniki kandidatnih list, ako to hočejo, in zavitek sam se takoj odpošlje okrajnemu sodniku odnosno predstojniku okrajnega sodišča v civ. zadevah, ki potrdi sprejem.

3. izvleče in šteje v prvi skrutiniji preostale kuverte in kontrolira računaje kot glasujoče tudi volilce, ki dobivši kuverto iste niso vrnili ali pa so jo vrnili brez odrezka, brez številke, brez podpisa skrutinatorja. To število odgovarja številu vpisanih volilcev, ki niso volili. Te kuverte, kakor tudi one preostale v zavoj, izročene predsedniku volilne komisije, se odpošljejo kakor pod točko 2. okrajnemu sodniku odnosno predstojniku okrajnega sodišča v civ. zadevah.

4. preskrbi, da se skrutinija, ki vsebuje kuverte, iz katerih se še niso vzele glasovnice, zaklene in da se napravi zavitek, kamor se denejo vsi papirji tičeči se volilnega poslovanja, ki se je že končalo ali, ki se ima nastopnega dne končati. V skrutinijo in na zavitek se pristavi označba volilnega okrožja in skupine, pečat z žigom volilne komisije in pečat (žig) vsakega volilca, ki hoče svoj žig (pečat) pristaviti ter podpise predsednika in najmanj 2 skrutinatorjev. Tedaj odgodi predsednik skrutiniji (štetje glasov) za pondeljek in preskrbi, da se dvorana zastraži tako, da ne more nikdo vstopiti. Gorinavedeno poslovanje mora biti izvršeno v tem redu.

Izvršitev in rezultat vsakega opravila se zabeleži v zapisniku, v katerem se navedejo vse predložene reklamacije, vsi vloženi protesti, predsednikovi sklepi kakor tudi podpisi in pečati.

Skrutinij

(štetje glasov).

Ob 7. uri v pondeljek vzpostavi zopet predsednik volilni urad in pozove zastopnike kandidatnih list, da prisostvujejo štetju glasov. Nato konstatira nedotaknjenost podpisov in pečatov in

preide k štetju glasov. Skrutinator (overovatelj), po žrebu za to določen, izvleče zaporedoma iz druge skrutinije vsako kuverto in jo izroči predsedniku. Ta odtrga štirikotno preluknjeno stran (na sprednji strani kuverte), oznanja glasno

odznak liste, za katero je dotični oddal glas, in priimek kandidata, za katere je oddan preferenčni ali dodatni glas in odda kuverto drugemu skrutinatorju, kateri skupaj s tajnikom zabeleži število glasov, ki jih dobi vsaka lista ter število preferenčnih in dodatnih glasov oddanih za posameznega kandidata. Tajnik prečita glasovne liste, preferenčne in dodatne glasove. Tretji skrutinator dene kuverto, iz katere se je vzela, v prvo skrutinijo. Iz prve skrutinije so se prej odvezle še neporabljene kuverte. Skrutinator ima nalogo, da izvleče iz one skrutinije eno kuverto za drugo. Toda on ne sme prej izvleči druge kuverte, dokler ni najprej izvlečena kuverta vložena v prvo skrutinijo, ki je sedaj prazna in služi zato, da se stavi vanjo prazne kuverte po odvzetih glasovnicah.

Neveljavne glasovnice.

- Glasovnice, kjer je preferenčni ali dodatni glas tiskan.
- ako kuverta ni uradna (ampak pripravljene v privatni tiskarni),
- ako ne nosi kuverta žiga skupine, katerega je pritisnil predsednik na levo plat zadnje strani.
- ako ne nosi podpisa skrutinatorja na mestu, kakor je gori navedeno.
- ako so kuverte bile postavljene v skrutinijo (drugo) t. j. ako so se tja dele, ne da bi se prej odtrgal odrezek ali ako ni v njih glasovnic,
- ako je na kuverti znak pisanja ali znamenja, ki so se napravila umetno ali ki se opazijo po odtrganju štirikotne preluknjane strani,
- ako glasovnice ne izražajo glasu za nobeno listo (n. pr. bele glasovnice, brez odznaka, nerazumljive, nečitljive) ali za listo, ki ni priznana v razglasu ali za več list,
- ako niso glasovnice enake tipu (vzorcu) uradne glasovnice, kakor se nahaja ta vzorec pri vsakem volilnem uradu ali ako vsebujejo kakoršnekolisibodi navedbe, ki nasprotujejo predpisom o obliki glasovnic; ako pokazujejo izbrise, znake in navedbe, za katerih se da če vsebujejo tudi priimke nezapodane v nikaki listi, snoznati volilce.
- ako se ne ravna po predpisih o oblikah glasovnic posebno, ako se ne more spoznati odznaka liste ali pa da se pregreje glasovnice pri vlaganju v kuverto.

Kdo odločuje v slučaju spora pri glasovanju?

Ko je predsednik zaslišal najprej mnenje skrutinatorjev, odloča provizorično o vseh težkočah in dogodkih, ki se dogajajo med volitvijo kakor tudi o ničnosti (neveljavnosti) glasov.

Trije člani volilne komisije, med temi predsednik in podpredsednik, morajo prisostvovati celemu volilnemu opravilu.

Izid volitve.

Predsednik objavi izid skrutinija in ga da na zapisnik.

Zapisnik mora biti podpisan na vsakem listu od vseh navzočih članov volilnega urada, kolikor se jih je udeležilo seje, nato se zasedanje razpusti.

Izdaja za deželno socijalistično zvezo in odgovarja za uredništvo

Alojzij Stolfa

Tiska Tip. Giov. Paternolli v Gorici.

Proletarci

Čitajte in razširjajte

„Preletarca“

Delavske zadruge za Trst, Istro in Furlanijo

vpisana zadruga z omejenim jamstvom

Društveno leto XVIII

MESEČNI OBRAČUN

ODDANO BLAGO	V lastnih skladiščih		V javnih razprodajalnah		Skupaj	
	Lir	c.	Lir	c.	Lir	c.
Januar	6,698.189	56	1,356.811	80	8,055.001	36
Februar	7,668.305	07	1,474.347	75	9,142.652	82
Marc	8,584.640	06	1,698.622	35	10,283.222	41
	22,951.094	69	4,529.781	90	27,480.876	59

Gibanje članov:

Vpisanih 31. marca 1921 — 39.573
 „ 31. decem. 1920 — 37.153
 Povišek v treh mesecih 2.420

Hranilni oddelek:

Stanje hranil 31. marca 1921 L. 6,273.977.88
 „ „ 31. decembra 1920 „ 8,040.770.82
 Manj v treh mesecih L. 1,766.792.94

Podpore bolnim članom in zaostalim umrlih

se je izplačalo od 1. januarja do 31. marca 1921 L. 46.548.04

Dividende za poslovno leto 1918-1919

so se izplačale od 1. jan. do 31. marca 1921 L. 1.877.68

Skladišče oblačil

Oddelek konfekcij . . . L. 513.465.84
 „ manufaktur . . . 310.639.37
 „ obuval . . . 169.689.85
 „ pokrival . . . 47.223.30

Trst, 31. marca 1921

Skupaj L. 1,041.018.36

VODSTVO.

Naznanjamo članom, da sta sedaj odprti obe

Skladišči oblačil

V onem, nahajajočem se v

ul. Raffineria št. 3

so ostali odprti oddelki: **pokrival, obuval in konfekcij** z veliko izbiro **izgotavljenih oblek** za moške, dečke in otroke, **površnikov, sukna** domačega in angleškega izdelka. - **Pri teh oddelkih se nahaja tudi krojačnica.**

V novo skladišče na Trgu della Borsa

je bil preložen

ODDELEK MANUFAKTUR.

Obisk teh oddelkov je dovoljen brez obveznosti nakupa.

ZADRUGA PEKOVSKIH DELAVCEV V GORICI

LASTNA PEKARNA IN PRODAJALNA VIA S. PIETRO 68

DOLŽNOST VSAKEGA ZAVEDNEGA DELAVCA V TEM OKOLIŠU JE, DA PODPIRA TO PROLETARSKO ZADRUGO ZADRUŽNO VODSTVO